

köztudat ébrentartása és demokratikus értelembeni nevelése. Az államoknak a feladata pedig: fenntartani a folytonosságot a jogon épülő társadalmi rend és egy eljövendő kor között.

A jugoszláviai magyar ifjuság tradíciója, valamint jelenlegi beállítottsága kapcsán is a jogrend pártján kell lenni az erőszakpárt helyett, de nem a semmittevő, gyáva, mindenbe már eleve is belenyugvó jogrend pártján, amely a saját jót felfogott érdekében hasonló erőszakos eszközöktől sem riad vissza, mint amilyenekkel ellenfelei támadják.

Schmidt János

A GUTENBERG-ALBUMBA

Ira: VÖRÖRMARTY MIHÁLY

*Majd, ha kifárad az éj s hazug álmok papjai szűnnek
S a kitörő napfény nem terem áltudományt;
Majd, ha kihull a kard az erőszak durva kezéből
S a szent béke korát nem cudarítja gyilok;
Majd, ha baromból s ördögből a népszaroló dús
S a nyomorú pór nép emberiségre javul;
Majd, ha világosság terjed ki keletre nyugatról
És áldozni tudó szív nemesíti az észet;
Majd, ha tanácsot tart a föld népsége magával
És eget ostromló hangokon összekiált,
S a zajból egy szó válik ki dörögve: „Igazság!”
S e rég' várt követét végre leküldi az ég:
Az lesz csak méltó diadal számodra, nevedhez
Méltó emlékjelt akkoron ad a világ!*

MI TÖRTÉNT KINÁBAN?

A 16-ik század derekán az északnyugati pusztákról lezúduló nomád mandzsu törzsek megdöntik a kínai nemzeti Ming-uralkodóházat. A hódító mandzsuk fegyveres sikereit elősegítette a Kinában az időben dúló belső harc. A Mukden falai alá érkező mandzsu harcosokat a kínai agrártartományokban ugyanazidőben fellángolt parasztzendülések elnyomására a kínai reakciós császári generálisok hívták segítségül. Az elnyomó rétegeknek ősrégi és mindmáig bő — bár kétes — sikerrel alkalmazott módszerével találkozunk itt. Napjainkban Franco spanyol tábornok olasz, német és marokkói arab zsoldos-seregekkel perzselteti föl a spanyol városokat és a halászfalvakban hálójukat fonó öreg katalánok házanépét, a baszk bányák, aragóniai hegyek, andaluziai kertek törzsökös spanyol-népét, Ferdinánd és Izabella katolikus, de most már köztársasági utódait mórokkal öleti Franco, a nemzeti szabadságjogokat védő, csaknem csupaszon védekező polgári népet. Egy kínai Franco — Vuszankvei tábornok — a 16-ik században, a ma is véresen szereplő Senszi és Sanszi tartományokban fellázadt parasztokat elnyomni hívja a mandzsukat. De a mandzsuk, miután elfoglalták a kínai Dózsa-seregektől Pekinget és a zendülő paraszttömegeket

megsemmisítették, — nemcsak a pórnépek gyűjtöttak temesvári tüzeket — nem voltak kiméletesek a kínai reakciót szolgáló mandarinokkal szemben sem, bizony Majorcát játszottak a mandzsuk, befészkelődtek, lehorgonyozták magukat a meghódított földön és berendeztek maguknak egy olyan politikai rendszert, amelyben hatvanezer mandzsú és százezer velük rokontörzsbeli uralkodott a több százmilliónyi népen. A kínaiakat, meghódolásuk jeléül, varkocsviselésre kényszerítették új urai; ettől az időtől kezdve idegen uralkodók, a mandzsuk ültek a kínai császári trónon 1912-ig, dr. Szun-Jat-Szen diadalmas forradalmáig, a nemzeti megújulás nagy forradalmáig, a jelen események kapujáig és a négyszázötvenmillió kínainak törhetetlen egységbe olvadásáig, ami 1912 óta erjedt és most valósággá vált.

A 17-ik és 18-ik században az Indiai és Atlanti oceánon lejátsszódának a gyarmati háborúk. A Csendes oceán nyugati részének emez imperialista célzatú küzdelmekben semmilyen vagy igen kisarányú jelentősége van. Japán ekkor a birodalom nagy egyesítőinek, Nobunaga-nak, Hidoyoshi-nak és Tokugava-nak vezetése alatt — nyilván valamely nemzeti-vallási-mithikus, jövőbenező profétikus államelvől — elzárkózik a külvilágtól. Ez a Tokugava-korszak, amely 1636-tól 1868-ig tart, belföldön az egyensúly szigorú politikájának ideje volt és Japán megmenekült India és Kína sorsától. Kína partjain ekkor kezdtek terjeszkedni a külföldi nagy tengeri hatalmak képviselői, a különböző kereskedelmi társaságok. Az egész kínai kereskedelem a „Keletindiai Társaságok” kezébe került. Ilyenekkel ma is találkozunk, mint a jövődő imperialista háborúk bacillustelepeivel. A közelmúlt délamerikai háborúja Paraguayban, ilyen „társaságok” — gummi- és kaucsuküzletek — kapitalista bacillustenyészetének védelmében és érdekében folyt. A 18-ik században tehát a kínai kereskedelem életét és halálát a Brit-Keletindiai Társaságok irányítják, méhükben és erszényükben hordva a 19-ik század véres esztendőit, ópiumos, degenerált kínai nemzedékeket, bitang generálisokat, árulókat és szentté avatandó hazafiakat, anarchistákat és a III. internacionáléhoz tartozó, feddhetetlen érzésű kínai nacionalistákat. Továbbá megszámlálhatatlan hittérítő, külföldre vándorló profitot és külföldre vándorló kínai hajófűtőket, vért és szennyet, de drágakövet is, megszámlálhatatlanul, emberben, merénylő kínai diákokban, mint azt Malraux-ból, Kisch és Smedley-ben, de Bertrand Russelben is olvashatjuk.

A társaságok Londonból és Manchesterből indultak ki, de Lisszabonból is, később Vancouverből és Friscóból, Münchenből, majd Vladivosztk és Nagasaki is megjelent az osztozkodásnál és méhükben és erszényükben hordták a huszadik század Kinájának történelmét és az egy év óta pusztító kínai-japán hadüzenetnélküli háború minden iszonyatát. De Kína számára ez az idő a „most vagy soha” ideje. A japánok elleni háború — háború Kináért, Kína szabadságáért, igazságáért és bosszúáért, a múltért és jövőért. Ez a háború Kína jövőjével terhes, de a mienkével is, Európa

keletén és nyugatán egyaránt. A társaságok gazdasági politikája egyrészt, másrészt a sokat háboruskodó mandzsuk szípolvos adórendszere ellenállásra, majd ellenszegülésre készítette a kínai földművest, mint a tenger árja nőtt az elégedetlenség és 1796-ban, XVI-ik Lajos, francia király lefejeztetésének idején a forrongás már nyílt lázadásban tört ki. A nagy francia forradalommal egyidőben kirobbanó szecsuanai népforradalom, a „fehér lótusz” felkelés hét évig hullámozott a kínai földön s bár ezt, majd később a honáni és csillii lázadást a mandzsuk tatár és mohamedán zsoldosok segítségével leverik, nem akadályozhatták meg utóbb a nagyjelentőségű és nagy eredményeket elért Taiping-lázadás kitörését.

A szecsuanai lázadás idején, amikor Párisban a Grève-téren nyikorgott a gyászos kordé a kövér Lajos királlyal, Észak-Amerikában az új haza új lakói már szövegezik az államalapítás okmányát, amely kimondja, hogy az „Unió alkotmánya semmiképen és semmiféle értelemben nem nyugszik a keresztény valláson”. Kimondották azt is az államok, hogy „minden ember egyenlőnek és szabadnak született”, mégis Washington György, a függetlenségi harc vezérének házában is volt rabszolgakereskedelem, amely akkor virágkorát élte. Különböző korok különböző elnevezéssel keresztelték meg a mindig dolgozni kényszerülőket. Anglia, Spanyolország és Portugália, a tengeri kalmárnépek voltak ezidőtájt a búsán jövedelmező rabszolga-világkereskedelem legnagyobb kupecsei. Nemsokkal ezután egy korzikai hadnagyot látunk Európa élén, a vörös forradalom sápadt vitézét, Itáliában vezette dicsőséges hadjáratait, Artur Schoppenhauer nevű gyermek ekkor már tudott beszélni és a weimári hercegi udvarban élt és udvarolt Stein bárónénak Goethe, az örök időben egyetlenegyszer, egyetlenegy példányban. De 1818-ban, alig Waterloo után megszületik Marx Károly, száz évvel a versaillesi békekötés előtt és 1819-ben átkel az Óceánon az első gőzhajó, a „Savannah”. Ugyanekkor szavazták meg Angliában az első gyáripari törvényt, mert már ekkor törvényszerűen szűkség volt rá, tehát szükség volt, hogy Marx megszülessék és vele egyidőben a haladás hajója átfüstölje az Óceán szűz levegőjét, 327 évvel azután, hogy San Salvador földjére lépett a kereszttel kezében a genuai Christopho Colombo. Európa ismeri már ekkor a munkáskérdést és messze valahol, Pozsony városában a diétán ismeretlen, bátor, szent lángolások kezdenek izzani egy lusta, de kárhözatosán szép és szertelen földön. A fülek ballani kezdik a szót: szocializmus. Szabadságról suttognak és harcolnak és most márciusban kellett volna a nagyidőkhöz méltóan megünnepelni a Nagy Március kilencvenedik évfordulóját. Most szerte a világban hadak dúlnak és népek védekeznek az erőszak ellen, akár a 16-ik század mandzsui ellen a kínai parasztok, hát annyi vért annyi évszázadon át hiába ontottak volna? A gabság és bűn, bérencek mindig vérbefojthatnak minden szép jó szándékot, szép és jó szándék hirdetőjét, az embert?

A Taiping, az „örök béke” mozgalom 1850-ben robbant ki Kinában. Külsőleg függetlenül az akkor európaszerte lángoló 48-as

keletén és nyugatán egyaránt. A társaságok gazdasági politikája egyrészt, másrészt a sokat háboruskodó mandzsuk szípolvos adórendszere ellenállásra, majd ellenszegülésre készítette a kínai földművest, mint a tenger árja nőtt az elégedetlenség és 1796-ban, XVI-ik Lajos, francia király lefejeztetésének idején a forrongás már nyílt lázadásban tört ki. A nagy francia forradalommal egyidőben kirobbanó szecsuanai népforradalom, a „fehér lótusz” felkelés hét évig hullámozott a kínai földön s bár ezt, majd később a honáni és csillii lázadást a mandzsuk tatár és mohamedán zsoldosok segítségével leverik, nem akadályozhatták meg utóbb a nagyjelentőségű és nagy eredményeket elért Taiping-lázadás kitörését.

A szecsuanai lázadás idején, amikor Párisban a Grève-téren nyikorgott a gyászos kordé a kövér Lajos királlyal, Észak-Amerikában az új haza új lakói már szövegezik az államalapítás okmányát, amely kimondja, hogy az „Unió alkotmánya semmiképen és semmiféle értelemben nem nyugszik a keresztény valláson”. Kimondották azt is az államok, hogy „minden ember egyenlőnek és szabadnak született”, mégis Washington György, a függetlenségi harc vezérének házában is volt rabszolgakereskedelem, amely akkor virágkorát élte. Különböző korok különböző elnevezéssel keresztelték meg a mindig dolgozni kényszerülőket. Anglia, Spanyolország és Portugália, a tengeri kalmárnépek voltak ezidőtájt a búsán jövedelmező rabszolga-világkereskedelem legnagyobb keupei. Nemsokkal ezután egy korzikai hadnagyot látunk Európa élén, a vörös forradalom sápadt vitézét, Itáliában vezette dicsőséges hadjáratait, Artur Schoppenhauer nevű gyermek ekkor már tudott beszélni és a weimári hercegi udvarban élt és udvarolt Stein bárónénak Goethe, az örök időben egyetlenegyszer, egyetlenegy példányban. De 1818-ban, alig Waterloo után megszületik Marx Károly, száz évvel a versaillesi békekötés előtt és 1819-ben átkel az Óceánon az első gőzhajó, a „Savannah”. Ugyanekkor szavazták meg Angliában az első gyáripari törvényt, mert már ekkor törvényszerűen szükség volt rá, tehát szükség volt, hogy Marx megszülessék és vele egyidőben a haladás hajója átfüstölje az Óceán szűz levegőjét, 327 évvel azután, hogy San Salvador földjére lépett a kereszttel kezében a genuai Christopho Colombo. Európa ismeri már ekkor a munkáskérdést és messze valahol, Pozsony városában a diétán ismeretlen, bátor, szent lángolások kezdenek izzani egy lusta, de kárhözatosán szép és szertelen földön. A fülek ballani kezdik a szót: szocializmus. Szabadságról suttognak és harcolnak és most márciusban kellett volna a nagyidőkhöz méltóan megünnepelni a Nagy Március kilencvenedik évfordulóját. Most szerte a világban hadak dúlnak és népek védekeznek az erőszak ellen, akár a 16-ik század mandzsui ellen a kínai parasztok, hát annyi vért annyi évszázadon át hiába ontottak volna? A gabság és bűn, bérencek mindig vérbefojthatnak minden szép jó szándékot, szép és jó szándék hirdetőjét, az embert?

A Taiping, az „örök béke” mozgalom 1850-ben robbant ki Kinában. Külsőleg függetlenül az akkor európaszerte lángoló 48-as

nemzeti forradalmaktól, (különös, hogy Ferrero, a híres történelem-tudós most mutatta ki, hogy 1848 Párisában, Berlinjében és Bécsjében az arany inflációja minő hatással volt a forradalmak kitörésére és irányára) de itt is ugyanazok a belső történelmi fejlődési gráduszok és gazdasági gémberedettségek és igazságtalan gazdasági ígék és beváltatlanul maradt ígéretek rengették az állami élet gerendáit. Itt is, ott is iszonyú gazdasági örök tátongtak a nemzeti közösségeken belül.

A Keletindiai Társaság, egy roppant nép kiuzorázására alapított konszern, keletkezésekor — Erzsébet királynő idejében — tengeri kalózokból rekrutálódott, utóbb tőkés kalandorok, bankárok kezébe került. A tőkés uralom térhódítása a gazdasági fejlődésben egyébként is az elmaradt Kinában végzetesebb következményekkel járt, mint Európában, az ellenállás lehetőségei is kisebbek voltak, mert az uralkodó rétegek cinkosságra léptek és lepakliztak a harcsló, harambaisai gazdasági rendszert űző külföldi tőkéslovagokkal és ezek legmagasabb protektoraival, a kapitalista kormányokkal. A társaságok érdekvédelmében azután megjelentek a csatahajók és büntető expedíciók. A nép ellen, a külföld zsoldjában! Napjainkban újból kísért, más modulációkkal, ez a régi dallam.

1850-ben a Taiping megtiltja az ópiumszívást, lerombolja a prostitúciót, helyette népiskolákat nyit. Ám a Taipinget a külföldi pénzcsoportok és érdekeltségek a kínai reakció erkölcsi segélynyújtása mellett elfojtják. Ekkor történt, hogy Szencsianggen generális százezer parasztot lefejeztetett és kerek 14 év alatt az „örök béke” mozgalom híveiből húszmillió kerekfej hullott le a rizsföldeken. Pekingbe pedig diadallal vonul be az európai civilizáció és kulturfőlény, az európai tőkés nagyhatalmak vitézei és vigécei; innen a kínaiak határtalan fehérgyűlölete. A távolkeleti piac beláthatatlan hasznot rejt magában a külföldi tőkés hívei számára, a kínai kincseskamrákat ellepik angolok, franciák, németek, cári oroszok és osztozkodnak Konfuce földjén, a Hoangho és a Jangce völgyén. Az európai kulturdölyf Kinába exportálja magánjogi és közjogi terméstárának legszebb lapjait: a területenkívüliség megalázó mérgét, konzuláris hatalmat, a vámmentesség zónáját, szabadkikötőket bankokkal és lupanárokkal, ópiumot, hittérítőt, elevátorokat, gyarmati orvosokat, fehér tengerészegyenruhát, fényt, pompát, politikai varázslatot.

A kuli dolgozott, görnyedt, aludt az ópiumtól és kezdett ébredni és köszörülni, kalózkodott, bandita volt, tábornok lett és kezdett nacionalista lenni. Kezdett nézni és látni. De már csak akkor, mikor a Taiping leverése után az angolok mellett amerikaiak, franciák, németek, svédek, oroszok és 1894-ben Japán is belemar a kínai testbe és a világ gazdag nemzetei mind eljöttek a Sárga tenger partjaira, Kantonba, Sanghaiba, Makaoba, hogy tépjék a tehetetlen kínai sárkányt, az alvó nagy bálványt.

A „boxer-lázadás” 1900-ban rázta fel Európát, „az igazságos harmónia ökleinek társasága” forradalmasította a kínai népet a

betolakodó idegen tőke ellen, nagyon Majorcát kezdtek játszani a külföldi hatalmak, a lázadást természetesen elfojtották, jött a megtorlás, a kulturátlan népek ellen fentartott európai harcmódot és eljárás: a büntető expedíció. A győztes forradalom azonban nem késekedhetett sokáig, 1911-ben egy idealista orvos, dr. Szun-Jat-Szen állt a szent háború élére, nacionalista forradalmat szított, igaz nacionalista forradalmat, kínai népi lázadást. Győzelme nem volt teljes, mert a kínai reakciós tábornoki klikkek és a velük rokonszenvező hatalmaskodók, a legnagyobb ellenséggel, Japánnal lepaktáltak és a forradalmat megbuktatták. De forradalma tovább él és 1917-ben a győztes orosz forradalom hatása alatt újra lángba borul a Távolkelet népeinek ébredező lelkiismerete. Japán azonban ekkor már telhetetlen, a világháború nem elégítette ki, szemlélődött és készülődött megcsinálni a maga távolkeleti nagyháborúját. Ezt több etapban, beosztással, mértéktartóan, következetesen viszi véghez.

Japán legújabb története, amely 1868-al kezdődik, a japán imperializmus korszaka, a német nagyhatalmi törekvéseket messze túlhaladó fokot elért japán imperializmusról külön fejezetben kellene szólnunk, az ezzel és a most egy év óta harcolt háborúval kapcsolatban szükségszerűen elkövetkezendő krachról, összeomlás eljövételéről, japán forradalomról és Szun-Jat-Szen harcáról külön kellene írunk. Minderre azonban a lap keretei és előírányzott programja nem ad teret. Később, adandó alkalommal még visszatérünk e kérdésre, annál is inkább, mert a háború még korántsem ért döntő fázisához.

Az események — szerény eszközeinkhez képest vázlatosan előadott képéből így is kitűnik a vonal, amely a japán-kínai harchoz elvezetett. A harchoz, amely Kína számára egész Kína harca minden betolakodás, minden japáni és európai imperializmus ellen. Ez a végső harc — Japán tudja ezt és nem tűrheti, hogy Kína nemzetileg, politikailag és gazdaságilag egybeforrjon, megerősödjék és ne legyen tovább is nyitott kapu a szigetek felől induló invázió részére. Nem akarja elveszteni a kínai piacot, ezért a harc, Kína részéről pedig szent háború az öntudatra ébredt nemzeti demokráta Kínáért. Kína e célból militarizálja folyamait is, kitépte gátjait a Sárga folyónak, ezer és ezer hektár földet áraszt el a Hoangho, de az a dacos, bosszúálló folyó, a fékezhetetlen és büntető folyó most japánok ezreit temeti piszkos hullámaiba. Bertrand Russel monda: „A kínaiak tartósan ki nem kerülhetik az idegen hatalmak uralmát, hacsak nem válnak katonai hatalommá; vagy pedig a külföldi hatalmak szocialistákká.”

Kína kezd katonai hatalommá válni, már a folyamok is militánsok, küzdők, harcosok. Russel tételének második fugája még nem került műsorra. Európa sok háborútól terhes földje még csendes, mint Petőfi mondta, a legnagyobb viharban: „Európa csendes, újra csendes.”